

‘Als er een pil is voor het eeuwige leven dan ben ik de eerste die ’m neemt’

Annemarie Oster

Joie de vivre! Ze houdt van het leven met alle ups en downs. Schrijfster, columniste en actrice Annemarie Oster zorgde jaren voor haar man Arend Jan. Een periode zonder eclectische feestjes. Ze schreef er een boek vol humor en zelfspot over: *Mantelliefde*. “We waren gewend aan een werelds leven, maar gek genoeg gaf de mantelzorg mij dagelijkse structuur.”

Tekst Ingrid Spelt Fotografie Jeroen Berends

In een jurk, enkellang roze mohair vest en licht opgemaakt doet Annemarie Oster de deur van haar appartement open in hartje Amsterdam. Met een vluchtige blik in de spiegel fatsoeneert ze haar haar. Met een ‘latertje vannacht’ excuseert ze zich. Ze is alive-and-kicking. Tachtig jaar betekent immers niet dat ze al

met één been in haar graf staat. Sterker nog: ze viert het leven. “Ik heb een periode gekend dat ik me heel oud voelde, maar daar heb ik nu geen last meer van. De papieren voor een euthanasieverklaring liggen klaar: ik heb alleen nog niks ondertekend. Over de dood zei Woody Allen eens: *“I’m strongly against it.* Zo zie ik het ook. Als er een pil is voor het eeuwige leven dan ben ik de eerste die ’m neemt.” Onlangs organiseerde ze haar verjaardagsfeestje in het Amsterdamse Betty Asfalt Complex. Oster, die in de jaren >

“Ik had geen idee dat ik die zorgzame kwaliteiten voor een partner in me had. In het begin voelde ik me totaal ontredderd, maar het oude moedergevoel kwam terug”

zestig bekend werd als VPRO-omroepster en speelde in het iconische satirische tv-programma *Hadimassa* en het cabaretgezelschap Lurelei, werd er door haar theatervrienden in het zonnetje gezet. Als verjaardagscadeau nam een van haar zonen haar mee op een korte roadtrip door Marokko. “Ik heb zelfs kameel gereden in de Sahara. Ik reed achteraan de sliert en hij maar gillen of het wel goed ging. Hilarisch!”

VERLATINGSANGST

Ze maakt koffie en thee, zet de balkon-deur op een kier en steekt zo’n chique dunne sigaret op. Eén van haar zonden, maar ach, ze houdt ook wel van een goed glas wijn. Moet je dan alles wat lekker en een tikkie ongezond is links laten liggen? “Tegenwoordig is alles slecht. Hebben ze ook geen plastic deeltjes in groente en fruit gevonden?”

Met een “Ik zit altijd in de stoel van mijn moeder, pak jij de bank” zet ze de kopjes op tafel. Pats! Dan heb je meteen een heikel onderwerp te pakken waar ze het liever niet meer over heeft. Want al duizend keer verteld, een boek over geschreven (*Kouwe wind*, *Ank*) en op je tachtigste mag je wel eens klaar zijn met de minder leuke kanten van je ouders, toneelspelers Ank van der Moer en Guus Oster.

Ja, haar opvoeding heeft voor een trauma gezorgd: verlatingsangst. Door het drukke artiestenbestaan van haar ouders groeide ze op in pleeggezinnen in Midden-Nederland en ging ze naar kostscholen in Zwitserland en Engeland.

“Rond mijn veertigste heb ik mijn ouders wel vergeven, maar mijn jeugd heeft zeker invloed gehad op mijn relaties. Was ik wel leuk genoeg? En de jaren zestig-zeventig hielpen ook niet echt mee. In de hippietijd was vrije liefde normaal en ik wilde juist dat er van mij alleen gehouden werd. Ik voelde me vooral onzeker en eenzaam. Mijn leven is nu een stuk leuker.” Van haar jeugd heeft Oster ook veel geleerd. “Ik kan me in elk milieu bewegen. Bij mijn pleegouders stond er margarine op tafel en bij mijn ouders, die uiteindelijk scheidden, boter. Hoe dan ook: ik hield wel veel van mijn ouders.” Bovendien valt de appel niet ver van de boom, relativeert Oster. “Ook ik heb mijn zonen niet altijd perfect opgevoed en kon hard zijn. Ondanks dat ik me voornam om het totaal anders te doen en ik dolgraag kinderen wilde. Maar soms kwijnde ik weg in het bekrompen Zandvoort met kleine kinderen en als enige recht het aanrecht. Ik wilde het gewone leven dan van me afschudden. Na een avondje uit voelde ik me zo schuldig...” En dan lachend: “Hier houd ik het bij, want ik gun Youp van ’t Hek niet nog eens een column over een zeikende BN’er die klaagt over haar jeugd en ouders.”

FRIVOOL

Opnieuw duikelt ze van een frivool en intellectueel bestaan met boeiende avondjes en hartstochtelijke gesprekspartners in kunstenaarssociëteit De Kring – haar tweede thuis, op een gedeelde plek met het familiehuis op Mallorca – in het bestaan van een zorgzame huisvrouw. Uit overgave en liefde voor haar inmiddels overleden man, oud-advocaat Arend Jan van der Marel. Hij leed aan vasculaire dementie. “We leidden een werelds leven met oesters en kaviaar, theater- en filmbezoeken, vakanties en vrienden om ons heen. Je kent het wel, van die echte uitgaanstypes. Maar gek genoeg gaf de mantelzorg voor Arend Jan mij dagelijkse structuur.

Ik had geen idee dat ik die zorgzame kwaliteiten voor een partner in me had. In het begin voelde ik me totaal ontredderd, maar het oude moedergevoel kwam terug. Uiteindelijk ging het me natuurlijk af en dat gaf een goed gevoel. Hoewel ik het achteraf gezien zwaar vond: op het laatst was Arend Jan een kind in een oud lichaam en kon hij niks meer. Ik deed het uit liefde >

“Direct verliefd was ik niet, maar hij intrigeerde mij. Wie was die quasi arrogante humoristische jongensachtige man met dat leuke haar? Hij maakte van mij zijn project”

en medelijden. Door zijn dementie werd Arend Jan liever en gelatener. Voorheen konden we nog wel eens ruziemaken, maar tijdens zijn ziekte ging ik steeds meer van hem houden. Over die intensieve zorgjaren schreef ik een boek, *Mantelliefde*.”

Oster ontmoette haar derde echtgenoot in sociëteit De Kring. Zij, 60 en net gescheiden, dalend de trap af achter een bekende aan. Hij, weduwnaar en single, riep ietwat geaffecteerd en studentikoos een geestige opmerking na. Een paar weken later maakten ze een praatje aan de bar, spraken vaker af en na een half jaar werd ze wakker in zijn bed. “Onze eerste romantische liefdesnacht samen. Tijdens zijn ziekte heb ik me wel eens afgevraagd hoe het mogelijk was dat we elkaar eens in dit bed beminden. Ik in sexy lingerie, kaarsjes aan en een jointje in de asbak.”

Arend Jan is jouw derde echtgenoot.

Dit was ’m dan eindelijk?

“Direct verliefd was ik niet, maar hij intrigeerde mij. Wie was die quasi arrogante humoristische jongensachtige man met dat leuke haar? Hij maakte van mij zijn project. Arend Jan ambieerde een zelfstandige en creatieve vrouw zoals ik, en ik was gecharmeerd van hem. Pas na een flinke tijd trok ik bij hem in, want ik moest wel mijn zelfstandigheid voor hem en zijn grachtenpand opgeven. In Londen vroeg hij of ik wilde samenwonen. Een golf van blijdschap ging door me heen, en ik ging overstag. Zijn vraag kwam op het juiste moment. Ik weet nog precies

wat ik aan had: een laag uitgesneden glimmend zwart topje. De eerste jaren leidden we vooral ons eigen leven. Zijn bijna studentikoos ingerichte mannenhuis voelde niet als mijn thuis. Hij kocht ook van die bespottelijke, nutteloze, goedkope dingen. Ach, schattig eigenlijk. Ik had boven mijn werkkamer en die had ik ingericht met mijn moeders antieke spullen. Op die plek voelde ik me het gelukkigst.”

Had je zijn ziekte snel in de gaten?

“Nee, zijn mankementen weet ik aan het ouder worden. Als een vriendin dan vroeg of hij dementeerde werd ik kwaad. Pas veel later heb je door dat je partner echt wel iets mankeert. Arend Jan werd uiteindelijk na een hersenbloeding, die erbovenop kwam, opgenomen in het ziekenhuis en verbleef daarna in een revalidatiecentrum. Door de hulpverlening werd hij uit het raam getakeld. Een verschrikkelijk, en het enige, moment gedurende zijn ziekte dat ik heel hard gehuild heb. Ik moest sterk zijn. Na weken van revalideren mocht Arend Jan naar huis. Ik zag op tegen de tijd die ons te wachten stond en had tegenstrijdige gevoelens. Ik wilde voor hem zorgen, nam me voor om de beste mantelzorger te zijn, en aan de andere kant wilde ik weggrennen. Ja, vluchtgedrag.

Ik ben ook echt wel eens na zo’n saaie zorgzame dag ’s avonds stiekem uit huis gevlucht. Dan werd ik gek en moest ik mezelf opladen in goed gezelschap. Met mantelzorgen voor je partner verlies je een stuk van je eigen leven. Maar net als vroeger bij de kinderen had ik achteraf een ontzettend schuldgevoel. ‘Denk om jezelf’ zeggen mensen vaak in je omgeving. Gelul! Want niemand zegt: ‘Annemarie jij gaat er even lekker tussenuit, ik pas wel op hem.’ Dáár heb je pas wat aan!”

Behield hij zijn gevoel voor humor?

“Op het laatst niet meer. Maar in de eerste jaren van zijn ziekte zag ik wel eens de oude Arend Jan terug. Dan vertelde ik dat ik had gedroomd dat hij met Barbara van Beukering, oud-hoofdredacteur van *Het Parool* en een enorm knappe vrouw, een stiekeme verhouding had. Dan reageerde hij met: ‘Oh kom je er nu pas achter...’ Dat zijn van die heerlijke momenten om aan terug te denken.”

>

ANNEMARIE OSTER

1942, Den Haag

Annemarie Oster was in de jaren zestig VPRO-omroepster. Ze werkte mee aan het satirische tv-programma *Hadimassa* en stond op het toneel met het cabaretgezelschap Lurelei. Ze schreef *Een moeder van niks*, *Kouwe wind*, *Ank*, *Sjans*, *Een vrouw om achterna te reizen*, *Hoe moet je kijken*, *Mooi geweest* en *Mantelliefde*. Oster was columnist voor de *Volkskrant*, *NRC*, *HP/De Tijd* op Zondag en het magazine *ZIN*. Ze recenseerde theatervoorstellingen voor *HP/De Tijd*.

Mail & Win

Wij mogen 3 gesignde exemplaren verloten van *Mantelliefde*. Wilt u kans maken, ga dan naar hollandsgloriemagazine.nl

“Overdag haalde ik hem op en zat hij hier voor de openslaande balkondeuren of reed ik hem door de Jordaan en zetten we de bloemetjes buiten. ’s Avonds rookte hij een sigaartje”

Hem laten opnemen in een verpleeghuis heb je nooit gedacht?

“Natuurlijk, maar ik kon het niet over mijn hart verkrijgen. Ik vond dat ik voor hem moest zorgen. Wat ook scheelt is dat Arend Jan mij, en andere dierbaren, tot het laatst toe herkende. Ik denk dat je dan langer die verbondenheid voelt. Maar op den duur was het zorgen voor hem in ons huis aan de gracht praktisch niet meer mogelijk. Ook al hadden we een traplift, zo’n vreselijke sta-opstoel, een hoog-laag-bed en hele leuke meisjes van de thuiszorg over de vloer. Aan een seniorenflat dacht ik in eerste instantie niet, maar daar belandde ik uiteindelijk wel. In het seniorencomplex huist ook een verpleegafdeling. Mijn man vertrok als eerste, ik volgde nadat ik daar een appartement voor mezelf bemachtigde. Door deze beslissing kreeg ik hulp bij zijn verzorging, was ik alsnog dicht bij hem en had ik een stukje vrijheid terug. Overdag haalde ik hem op en zat hij hier voor de openslaande balkondeuren of reed ik hem door de Jordaan en zetten we de bloemetjes buiten. ’s Avonds dronk ik koffie op zijn kamer en rookte hij clandestien een sigaartje en ik een sigaret bij het open raam. Dat had iets samenzweerderigs en daar moesten we vreselijk om lachen. Opeens had ik alleen de lusten en niet langer de lasten.”

Hoe kijk je terug op je carrière?

Lachend: “Welke? Ik heb genoten, maar had beter moeten netwerken. Ik deed de dingen vooral hapsnap. Naast het schrijven van mijn autobiografie heb ik nog een stiekeme wens: spelen in het satirische tv-programma *Toren C*. Ze hebben vast nog wel een rolletje voor een gedistingeerde oudere vrouw met weinig tekst. En het lijkt me leuk om van *Mantelliefde* een toneelstuk te schrijven. Wie die rollen dan moeten spelen? Pierre Bokma heeft al toegezegd.”

Word je nog eens wakker met een nieuwe man aan je zijde?

“De afgelopen jaren taalde ik niet naar andere mannen, en zij niet naar mij. Ik denk dat mannen mij in mijn mantelzorgperiode een verwilderd typje vonden. En na de dood van Arend Jan zaten we aan het begin van de coronapandemie met alle lockdowns. Maar ik sluit niks uit...” •